

DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2019-10-74-23>

УДК 793.31(=411.21)

Цяпута М.Ф., Кундис Р.Ю., Боровницький О.І.
Львівський національний університет імені Івана Франка

РІЗНОВИДИ АРАБСЬКОГО НАРОДНОГО ТАНЦЮ ДАБКА

Анотація. Проаналізовано формально-технічні, обрядові та естетичні форми народного танцю Дабка з власними виражальними засобами, історією та особливостями. Розглянуто танцювальне життя і традиції народного танцю арабів. Підкреслено цінність народного танцю, його унікальність та важливість для ліванського, сирійського та палестинського народів. Виділено певні відмінні та спільні риси танцю Дабка у його становленні в культурній спадщині арабських країн. Перелічено поширені на Сході музичні інструменти, під супровід яких проходять народні танці, а також особливості використання мечів, тростин, зброї. Розглянуто танцювальний костюм і важливість кольорової гами. Акцентовано на важливості танцювального образу, індивідуальності, характері, настрою та рівня технічних елементів танцюристів. Надано перелік епізодів-частин, які утворюють цілісний танець та варіантів музичного супроводу. Висвітлено популярність танцю в сучасному світі.

Ключові слова: арабський танець, Ліван, Сирія, Палестина, араби, народний танець, Дабка.

Tsiaputa Maria, Kundys Ruslan, Borovnitsky Oleksiy
Lviv Ivan Franko National University

VARIETIES OF ARABIC FOLK DANCE DABKA

Summary. Formal-technical, ceremonial and aesthetic forms of Dabka folk dance with their own expressive means, history and peculiarities are analyzed. The dance life and traditions of Arab folk dance are considered. The value of folk dance, its uniqueness and importance for the people are emphasized. The Lebanese, Syrian and Palestinian Dabka are considered. Regional variants of this dance in three countries are described. Some distinctive and common features of Dabka dance in its development in the cultural heritage of Arab countries are highlighted. Collectors of Lebanese musical folk lore submitted. Listed in the East are musical instruments, accompanied by folk dances. The contribution of the Soviet ballet master Igor Moiseev to the development of the Lebanese choreographic ensemble and its repertoire is mentioned. An analysis of the originality of Arabic dance art is given, and the features of Dabkadance, which is the most popular Arabdance, are emphasized. The types of rhythms for Dubka are listed. The dance costume and the importance of the colorscheme are considered. The necessary requirements for the performance of this dance, as well as the features of using words, canes, weapons, are presented. Emphasis is placed on the importance of the dance image, personality, character, mood and level of the technical elements of the dancers. Listed are the main characteristictic movements of the dance Dabka. The duration of the dance is specified. A list of episodes that form a solid dance and options for music are provided. The popularity of dance in the modern world is highlighted. Dabka's dance is offered to choreographers, students, teachers of choreographic disciplines, which is worthy of attention and further study, introduction to the curriculum of folk-stage and folkdance.

Keywords: Arabic dance, Lebanon, Syria, Palestine, Arabs, folkdance, Dabka.

Постановка проблеми. Арабське мистецтво займає одне з чільних місць у художній спадщині людства. Також і танцювальна культура сходу зробила вагомий внесок у розвиток світового мистецтва народного танцю.

Незважаючи на приналежність до однієї європеїдної раси, південні араби відносяться до індосередземноморського типу, а північні – до балкано-кавказького. Враховуючи цей поділ, спостерігаються відмінності в укладі життя, культурних традиціях, ментальності та родинних звичаях. Різняться також танцювальне життя і певні традиції у народних танцях, хоча назва їх однакова. Один з них – це танець Дабка.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Народний танець досліджували викладачі Львівського національного університету імені Івана Франка факультету культури і мистецтв кафедри режисури та хореографії: Н. Кіптілова «Гопак – один з феноменів українського танцю» [2], Т. Шкутяк «Проблематика зниження інтересу до народного танцю в умовах популяризації сучасного хореографічного мистецтва» [8]. У цих працях підкреслено цінність українського і народного танцю загалом, його унікальність та важливість для народу.

Незважаючи на постійні посилені інтеграції характерних ознак культур народів світу, національно-своєрідні форми, відтінки віковичних культурних надбань не втрачають свого значення і сьогодні [2, с. 75]. Адже, якщо ми втратимо надбання своєї культури, то втратимо свою унікальність. Оскільки мистецтво – це те, що яскраво вирізняє одну націю з-поміж інших [8, с. 120].

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Аналіз самотності арабського танцювального мистецтва; надання інформації про особливості танцю Дабка у порівнянні.

Мета статті. Головною метою цієї роботи є проаналізувати особливості виконання танцю Дабка у трьох арабських країнах, визначити відмінність та спільність у його становленні.

Ліванський народний танець Дабке. Народна творчість Лівану має багато спільного з народною творчістю Сирії. Те ж різноманіття кустарних виробів, та ж любов до пісні, до народних танців, ті ж чудові оповіді і казки, в яких втілюється творчий геній арабського народу [3].

Народні танці і музика Лівану вивчалися радянським балетмейстером Ігорем Мойсеевим, який в травні-червні 1956 р. відвідав Ліван на запрошен-

ня президента республіки, щоб надати допомогу у створенні ансамблю ліванського народного танцю. Серед численних танців ліванських гірців, з якими ознайомився І. Мойсеев, – груповий танець – Дабке, і сольні танці: танець дівчини з хусткою, танець старого з нагріле, танець з ножами, танець живота, танець двох фехтувальників з шаблями і т.д. [3].

Танці проходять у супроводі поширених на Сході музичних інструментів. Це «най» – флейта, «уд» – п'ятиструнний інструмент, що нагадує велику мандоліну, барабан. Збирачами ліванського музичного фольклору є композитори брати Алі і Мансур Рахбані [3].

Дабке – це Ліванський народний танець. Він користується популярністю в багатьох арабських країнах, таких як Йорданія, Ліван, Палестина, сирійському узбережжі, також і серед ассирійців в Іраку [6]. При цьому в залежності від держави, у якій виконується танець, в ньому є свої особливості і невеликі відмінності [4].

Історія виникнення танцю передавалася з вуст в уста. Ніяк історично вона не підтверджується, але іншої історії немає. Танець виник ще в ті далекі часи, коли доми в Лівані були побудовані з каменю, а дахи робили з дерева, бруду і соломи. Ущільнити дах було досить таки важко і її просто рівномірно втоптували. Поодиноці це зроби́ти було просто неможливо і призивалися до співпраці всі друзі і сусіди, називалася це подія *ta'awon* і звідси походить слово *awneh*, що означає «допомога». Це перетворилося на пісню Алла Даль *Ouna* (علدلعونا), або приблизно перекладається як «Підемо і допоможемо». Дабке виконується під веселу ритмічну музику, що сприяє роботі [6].

Величезне значення в Дабке має костюм танцюриста. Як правило, кольори одягу підбираються в тон національного прапора країни. У танцювальний костюм чоловіків входять широкі штани, які заправляються в чоботи, і сорочка з жилетом. Танцюристи використовують головні убори: хустки або невеликі шапочки, як правило, червоного кольору. Гардероб жінок в національному танці Дабке ширший, ніж чоловічий. У нього входять такі аксесуари як спідниця, подовжений халат, жилетка, каптан різної довжини, шаровари. Всі ці атрибути можна одягати на танець в будь-якому поєднанні на розсуд танцівниці. Єдиним елементом одягу дівчини, який повинен бути присутнім під час танцю в будь-якому випадку – це хустка, що покриває голову [3].

Танцюють його на весіллях та інших радісних подіях. На святах виконують просту Дабке. Щоб прийняти в ній участь потрібно встати в один живий ланцюг з друзями, родичами або просто незнайомими людьми. Адже танцювати може кожен охочий. Основні кроки Дабке досить прості, ведучий (а він стоїть на початку ланцюжка) показує рухи, інші за ним повторюють [6].

З огляду на рухливість цього танцю, він залишається популярним і в сучасному світі. Для танцю характерні численні стрибки, притупування, підскоки і різні кроки. Крім того, в Дабке танцюристи часто використовують рухи плечима. Ними можна рухати і вгору і вниз, а також вперед і назад. Цей нехитрий елемент Дабке додає танцю ще більше енергії і позитиву [4]. Сучасна сценічна Дабке набагато складніша, адже використовуються трюки, акробатика, зброя – танець перетворюється в напівтеатральну постановку [6].

Танець – це таємна мова нації. Сирійська Дабка. Фольклорні танці в Сирії залежали від багатьох факторів, головним чином, від природи, сільського господарства і соціальних звичок. Наприклад, в районі прибережних гір, танець мав звичай виконуватися всіма людьми разом і швидкими кроками. В Алеппо та Ідліб танці були більш тихими, і менш жвавими. У сирійській Джазіра (східна область) танець був успадкований від старих арабських бедуїнських традицій як танець “аль Даххі” (“alDahha”) [7].

Один з найвідоміших танців в Сирії є Дабка. Це танець скоординованих кроків з рухами тіла, які висловлюють пошкваллення чоловіків і ніжність жінок, супроводжуваних організованим частим рухом ніг, відбиваючи в гармонії з барабаном, флейтою або будь-яким іншим музичним інструментом країни. Зазвичай Дабка виконується у супроводі пісень, балад або в будь-яких поетичних пропозицій, успадкованих від попередників, зазвичай складаються анонімними людьми, які не вчилися в інституті чи консерваторії. Дабка відома в Сирії через легкість рухів, різноманітність мелодій і радість, яку дає під час танцю. Отже, у кожній області Сирії є свій власний тип танцю Dabka – Hawran, DeirEzzor, KhanSheikhoun, Salamieh, Hama, Qalamoun і Дабка сирійського узбережжя [7].

У Сирії Дабка – це запальний фольклорний танець, неодмінний елемент народних свят з давніх-давен і до наших днів, груповий танець чоловіків і жінок (при якому танцюючи відбивають ритм в такт музики), часто при цьому тримають мечі або тростини. Пісні, що грають в Дабці, зазвичай прості у словах і ритмах настільки, щоб вони були зрозумілі кожному. Кожен танець висловлює традиції, і навіть діалект області, де він був заснований [7].

Історик і мандрівник “alMasoudi” написав в своїй книзі “MoroujalThahab” («Луга Золота»), про те, що Халіф Abbasid “alMu'tamad” попросив щоб йому описали сам танець, його характер і різновиди, а також якими якостями повинен володіти танцюрист. Йому відповіли, що у різних народів є різні способи танцю і свої особливості. Взагалі, існує вісім видів ритмів для того, щоб танцювати Дабку: повільний, швидкий, швидкий і твердий, повільний твердий, швидкий твердий, сильний швидкий і дуже твердий [7].

Танцюрист повинен володіти своєю індивідуальністю при виступі. Він повинен мати привабливий погляд, струнке тіло, тонку талію, довгу шию, довгі бакенбарди, маленькі ноги, гнучкі пальці і суглоби, які допомагають йому легко гнутися, повертатися і нахилитися протягом довгого часу. Також у нього повинна бути добре розвинена дихальна система. Він повинен витончено вбиратися, при цьому мати хороші манери, бути інтелектуально розвиненим і головне, добре знати і розбиратися в видах і правилах кожного танцю. У своєму виконанні, він повинен бути гумористичним, пунктуальним, стійким в русі, і бути в змозі виконати важкі рухи, будучи стійким, і повинен обертати і рухати ногами і руками в повній гармонії з музикою [7].

Танцювальна культура Сирії має докази своєї цінності не лише великою кількістю народних танців та їх різновидів, а й пам'ятками на полотнах відомих художників, де згадується про танець Сирії. До прикладу – художник А. Стівенс на картині «Сирійський танець» зображує А. Павлову [1, с. 387].

За свою довгу історію, Сирія мала багато видів фольклорних танців, але, на жаль ті, хто писали про них, не могли написати в деталях про це мистецтво [7].

Палестинська Дабка. Перший у сфері Палестинської інструментальної музики з танцем і ходом – Дабка – тривалий за часом (20-40 хв.) і розгорнутий за формою ритуальний танець весільного обряду (з однорідним або змішаним складом виконавців в ритуальних костюмах), суворою координацією хореографії та інструментальної музики, комплексом канонічних танцювальних па, утворених ними композиційних фігур і відповідно ієрархією мелодійних мікроформ і великих музичних побудов. Характерний прийом тривалого остинато певних танцювальних рухів і відповідних ритмічних фігур в ударних [5, с. 19].

Регіональні варіанти Дабки – Каррада або Тайяра, дал'она або Шамаль, Заріфаттул', сахдекятарібе, деххейя відрізняються темпом, характером виконання: в швидкому темпі і повільні, багатофігурні і політематичні, які безперервно розгортаються і побудовані з різнохарактерних епізодів-частин чисто інструментально або спільно зі співом, вигуками, криками, словесними репліками, зі свистом, ударами рук по різних частинах тіла, складом МІ: хор – дофони – групою або солом (уд, Кемен, напередодні + група ударних – табель, дафф, Рекк – або тільки табло); один з аерофонів (меджюес, яргуль, шаббаба) + група ударних або одна табла, з першорядним значенням в музиці ритмічної [5, с. 20].

Серед інших танців виділяється Саммер, драматургія якого заснована на взаємодії двох груп, які змагаються з питання-відповідь музичною композицією і антифони формою виконання. Дабка і Саммеруважі для народу часи

об'єднували людей, являючи собою символи Батьківщини іволі [5, с. 20].

Висновки і пропозиції. Аналізуючи особливості виконання танцю Дабка у трьох арабських країнах – Лівані, Сирії та Палестині, ми виділили певні відмінні та спільні риси. В Лівані танець називається Дабке, а у Сирії та Палестині Дабка. Різниця присутня не лише в останній букві назви танцю, а також і у виконанні. У кожній області Сирії є свій власний тип танцю Dabka – Hawran, DeirEzzor, KhanSheikhoun, Salamieh, Nama, Qalamoun і Дабка сирійського узбережжя. Кожен танець висловлює традиції, і навіть діалект області, де він був заснований. Взагалі, існує вісім видів ритмів для того, щоб танцювати Дабку: повільний, швидкий, швидкий і твердий, повільний твердий, швидкий твердий, сильний швидкий і дуже твердий [7]. Регіональні варіанти Палестинської Дабки – Каррада або Тайяра, дал'она або Шамаль, Заріфаттул', сахдекятарібе, деххейя відрізняються темпом, характером виконання: в швидкому темпі і повільні, багатофігурні і політематичні, які безперервно розгортаються і побудовані з різнохарактерних епізодів-частин чисто інструментально або спільно зі співом, вигуками, криками, словесними репліками, зі свистом, ударами рук по різних частинах тіла [5, с. 20].

Ми спостерегли спільні риси в історії походження танцю, традицій під час святкування, також є спільні риси у пошитті традиційного одягу, хоча кольори відмінні. Проаналізувавши самотність арабського танцювального мистецтва, ми надали особливості танцю Дабка, який є найпоширенішим масовим танцем арабів. Тому для хореографів, студентів, викладачів хореографічних дисциплін цей танець повинен бути цікавим. Адже маємо бути озайомлені з усіма відомими танцями різних країн.

Список літератури:

1. Григорович Ю.М. Балет : енциклопедія. *Советская энциклопедия*. 1981. 623 с.
2. Кіптілова Н.В. Гопак – один з феноменів українського танцю. *Вісник Львівського університету. Серія : Мистецтвознавство*. 2014. Вип. 14. С. 75–81.
3. Культура і побут Лівану. Національно-визвольний рух. URL: <http://04.com.ua/aziatyya/2213-kylytra-i-but-arabu-livana.html>
4. Ливанский народный танец Дабка. URL: <https://4dancing.ru/blogs/170412/813/> (дата звернення: 02.10.2019).
5. Ришмави О.Х. Музыкальные инструменты арабов Палестины : автореф. диссертации на соискание ученой степени кандидата искусствоведения : 17.00.02 музыкальное искусство. Санкт-Петербург, 2010. 23 с.
6. Танець Дабке (Dabke). URL: <https://www.livan.info/tanec-dabke-dabke/> (дата звернення: 03.10.2019).
7. Танець – це таємна мова нації. Сирійська Дабка. *Сирійська діаспора в Україні*. URL: <http://syriandiaspora.com.ua/uk/tanec-ce-tayemna-mova-naci%D1%97-sirijska-dabka/> (дата звернення: 03.10.2019).
8. Шкутяк Т.М. Проблематика зниження інтересу до народного танцю в умовах популяризації сучасного хореографічного мистецтва. *Вісник ЛНУ ім. Івана Франка* : зб. наук. праць. 2014. Вип. № 14. С. 120–124.

References:

1. Grigorovich, Yu.M. (1981). Ballet: entsiklopediya [Ballet: an encyclopedia]. *Soviet Encyclopedia*.
2. Kiptilova, N.V. (2014). Gopak – ody z fenomeniv ukrayins'koho tantsyu [Gopak – one of the phenomena of Ukrainian dance]. *Bulletin of the University of Lviv. Series : Art Studies*, vol. 14, pp. 75–81.
3. Kul'tura i pobut Livanu. Natsional'no-vyzvol'nyy rukh [Lebanon Culture and Life. National Liberation Movement]. URL: <http://04.com.ua/aziatyya/2213-kylytra-i-but-arabu-livana.html>
4. Livanskiy narodnyy tanets Dabka [Dabka Lebanese Folk Dance]. URL: <https://4dancing.ru/blogs/170412/813/>
5. Rishmavi, O.H. (2010). *Muzykal'nyye instrumenty arabov Palestiny* [Musical Instruments of Palestine Arabs : author. diss. for the sciences. degree of cand. art criticism : special. 17.00.02 Musical Art].
6. Tanets' Dabke [Dabke Dance]. URL: <https://www.livan.info/tanec-dabke-dabke/>
7. Tanets' – tse tayemna mova natsiyi. Syriys'ka Dabka. *Syriys'ka diaspora v Ukraini* [Dance is the secret language of the nation. Syrian Dabka]. URL: <http://syriandiaspora.com.ua/en/tanec-ce-tayemna-mova-naci%D1%97-syrian-dabka/>
8. Shkutiyak, T.M. (2014). Problematyka znyzhennya interesu do narodnoho tantsyu v umovakh populyaryzatsiyi suchasnoho khoreohrafichnoho mystetstva [Problematics of diminishing interest in folk dancing in the conditions of popularization of modern choreographic art]. *Bulletin of LNU them. of Ivan Franko: coll. sciences. laundry*, vol. 14, pp. 120–124.